

Vasun jatkotyöstäminen Helsingissä syksyllä 2005

Maalis-huhtikuussa 2005 päiväkodeissa on tarkasteltu Vasun keskeisiä teemoja neljästä näkökulmasta käsittäen kaikkiaan kahdeksankymmentä kysymystä. Päiväkodeissa työstetyt näkemykset osoittautuivat erittäin rikkaiksi ja useimmat päiväkodit olivat sitoutuneet työhön vahvasti huolimatta muiden työkiireiden asettamista rajoituksista. Monien päiväkotien työstämät näkemykset ovat suoraan siirrettävissä päiväkodin Vasuluonnokseen. Kiitos kaikille osallistujille upeasta työstä!

Keväällä ja kesällä 2005 päiväkotien toimittamia näkemyksiä on koottu yhteen. Vastaukset on luokiteltu ja ne on sijoitettu teemoittain nelikenttiin. Nämä 20 nelikenttää antavat tuoreen ja täyteläisen kuvan helsinkiläisestä varhaiskasvatuksesta. Nämä koosteet antavat runsaasti virikkeitä päiväkotien Vasujen edelleen kehittämiseen ja sisältävät paljon uusia näkökulmia. Koosteiden sisältämiä näkökulmia voi sisällyttää mukaan päiväkodin Vasu-luonnokseen. On varmasti myös valaisevaa verrata oman päiväkodin painotuksia ja muiden päiväkotien painotuksia keskenään. Mitä yhteisiä asioita meidän päiväkodillamme on muiden päiväkotien kanssa? Mitkä ovat meidän omia painotuksiamme? Onko näin hyvä? Missä asioissa voisimme ottaa vaikutteita?

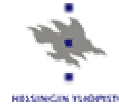
Keväällä aloitettua prosessia on syytä jatkaa syksyllä 2005. Tätä varten on laadittu (Reunamo) ryhmätyöprojekti, joka on tarkoitus käydä läpi syksyn 2005 aikana. Projektin avulla saadaan esiin kaikkien varhaiskasvatustajien näkemykset silti hukkaamatta tasapainoista kokonaisnäkemystä.

Yhteistyöterveisin

Seppo Sarras, Helsingin kaupunki, seppo.sarras@hel.fi

Jyrki Reunamo, Helsingin yliopisto, jyrki.reunamo@helsinki.fi

HELSINKILÄIN YLIOPISTO

Ryhmäkokoontuminen: Työyhteisön yhteiset näkökulmat

Yleensä varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja valtakunnallisessa Vasussakin keskitytään tavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen. Tässä harjoituksessa kukin neljästä näkökulmasta edellyttää kuitenkin erilaista suhtautumistapaa. Seuraavassa esitetty toimintamalli on osoittautunut käytännössä hyvin toimivaksi. Sen perusajatus on, että ihmisen katsomistapa muokkaa todellisuutta, joten on oltava hyvin perillä siitä, mitä ja miten asioita katsoo. Tällä muokkaavan hahmotuksen mallilla saadaan ryhmäläisten erilaiset näkemykset esiin. Samalla rakentuu osallistujien eteen kuin itsestään myös tasapainoinen kokonaiskuva. Vasupari vastaa prosessin läpi viemisestä vaihe vaiheelta.

1. Seinälle on kiinnitetty neljä suurta paperia (miehellään A2, myös A3 käy), jotka on otsikoitu **harmonia** (toimii), **kaaos** (ristiriita), **tavoite** ja **mahdollisuus**. Paperit on aseteltu nelikentän muotoon (ks. nelikentät). Osallistujille jaetaan viisi paperilappuja (kooltaan esimerkiksi 6 cm kertaa 20 cm) ja sinitarraa.
2. Osallistajat kirjoittavat omalle lapulleen jonkin asian, joka heidän mielestään toimii päiväkodissa hyvin ja johon he ovat erityisen tyytyväisiä. Kysymyksessä on siis päiväkodissa asia joka on jo olemassa, käytännössä hyvin toimiva toimintatapa tai asia. Kukin osallistuja käy kiinnittämässä lapun oikealla alhaalla olevaan **harmonia**-paperiin. Keskustellaan osallistujien näkemyksistä. Pyritään uudelleensijoittamaan laput siten, että toisiaan lähellä olevat asiat tulisivat vierekkäin. Lisäksi järjestetään laput siten, että asiat, joihin kuuluu vähiten ristiriitoja tai parannettavaa tulevat **harmonia**-paperin oikeaan alareunaan (kaakkoon).
3. Osallistajat kirjoittavat toiselle lapulle jonkin toiminnan tai asian, joka on päiväkodissa ristiriitainen, epäselvä tai sotkuinen. Asiaan ei saada kunnon otetta. Kukin osallistuja käy kiinnittämässä lapun vasemmalla alhaalla olevaan **kaaos**-paperiin. Käydään läpi löytyneet asiat. Mietitään liittyvätkö jotkut asiat toisiinsa ja sijoitetaan ne lähekkäin. Asiat joihin kuuluu vähiten toimivia tai lupaavia piirteitä sijoitetaan **kaaos**-paperin vasempaan alareunaan (lounaaseen).
4. Osallistajat kirjoittavat kolmannelle lapulle jonkin asian, joka on päiväkodissa erityisen tärkeä, mutta ei vielä ainakaan täysin toteudu. Mitä sellaista haluamme mitä meillä ei vielä ole? Kukin osallistuja käy kiinnittämässä lapun vasemmalla ylhäällä olevaan **tavoite**-paperiin. Käydään läpi tavoitteet. Mietitään liittyvätkö jotkin asiat toisiinsa ja sijoitetaan sellaiset lähekkäin. Asiat jotka ovat vielä vähiten todellisuutta, sijoitetaan **tavoite**-paperin vasempaan yläkulmaan (luoteeseen).
5. Neljännessä osiossa tarvitaan irtonaaisuutta. (Rentoutusharjoitus voi auttaa. Esimerkiksi pareittain ensin toinen piirtää toisen selkään maiseman, jonka jälkeen toinen yrittää arvata mikä vuodenaika maisemassa oli. Vaihdetaan parit.) Osallistajat kirjoittavat neljännelle lapulle jonkin asian, jonka toteuttaminen saattaisi rikastaa päiväkodin toimintaa. Mikä uusi ja kokeilemisen arvoinen näyttää houkuttelevalta tai herättää uteliaisuutta? Mitä hedelmiä on tarjolla? Mikä hedelmä vaikuttaa mehukkaalta? Mikä vaikuttaa lupaavalta mutta on vielä tutkimatta? Tässä kohtaa liioittelu voi lisätä tehoa. Ideoinnin jälkeen kukin osallistuja käy kiinnittämässä lapun oikealla ylhäällä olevaan **mahdollisuus**-paperiin. Käydään läpi mahdollisuuksia ja rikastetaan niitä lisää. Kukin osallistuja kirjaa viidennelle paperille idean joka edelleen rikastaa esitettyjä ajatuksia ja kiinnittää sen muiden joukkoon. Laput saavat mennä lomittain tai päällekkäin.

Edellä kuvattu prosessi kestää noin 2-4 tuntia. Keskustelu on perusteellisempi, jos laput käydään kiinnittämässä yksi kerrallaan ja keskustellaan niiden sijoituksesta kustakin erikseen. Tällöin kuitenkin prosessi kestää kauemmin. Osallistujien määrä voi olla mikä tahansa neljästä kolmeentoista. Jos päiväkotia on suuri, voi olla parempi toteuttaa prosessi kahdessa ryhmässä. Tällöin ryhmien tuotokset yhdistetään myöhemmin samalle seinälle; harmonia-paperi toisen harmonia-paperin viereen jne. Jos henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta kokoontua illalla tai viikonloppuna, voi nelikentän täyttää kahdessa osassa. Kun nelikenttä on valmis, se jätetään päiväkodin seinälle kuukaudeksi. Tänä aikana kuka tahansa henkilökunnasta voi lisätä nelikenttään lappuja tarpeen mukaan (esimerkiksi keltaisia post-it lappuja). Kuukauden kuluttua kokoonnutaan uudelleen arvioimaan muodostunutta kokonaiskuva:

1. Miltä kokonaisuus näyttää nyt? Puuttuuko jotain olennaista? Jokainen osallistuja poistaa seinältä yhden lapun, jota hän pitää vähemmän tärkeänä. Mitä muut ajattelevat poistosta? Pitäisikö se sittenkin jättää malliin? Näin saadaan eriäviä mielipiteitä esiin.
2. Jokainen osallistuja muuttaa yhden paperin paikkaa mallissa. Muutoksista keskustellaan. Voisiko jossain lapuissa olla parempi kuvaus asialle? Voidaanko asia esittää siten, ettei se loukkaa asianosaisia?

3. Vasupari kirjoittaa päiväkodin työstämän mallin puhtaaksi (liian henkilökohtainen ja intiimi aines on ehkä syytä poistaa tässä vaiheessa, jotta mallia voidaan tarkastella myös julkisesti, esim. vanhempien kanssa ja verkostoyhteistyössä).
4. Ryhmäprosessi voidaan toteuttaa myös lapsiryhmissä vanhempien kanssa, jolloin näkyviin saadaan eri ryhmien vanhempien näkökulmat. (Lasten kanssa kuvat ja piirrokset voivat auttaa. Lasten kanssa kysymykset ovat yksinkertaisia: Mikä on päiväkodissa parasta? Mikä on kurjinta? Mitä haluat eniten päiväkodissa? Mikä on ihmeellisintä mitä päiväkodissa voisi tapahtua? Mikä sinua täällä päiväkodissa ihmetyttää?)

On hyvä jos Vasun näkökulmat saadaan liikkeelle, jalostettua toimenpiteiksi ja käytännöksi. Seuraavien kysymysten tehoa voi kokeilla löydettyihin näkökulmiin ja kirjata asiat Vasu-luonnokseen:

- a. **Harmonian** (toimivien käytäntöjen) osalta etsitään vastauksia kysymyksiin: Tämä on vahvuutemme, miten varmistamme sen säilymisen? Olemmeko huomanneet onnitella itseämme hyvin tehdystä työstä? Olemassa olevalle sokeutuu, miten huomaamme jo kukoistavan hyvän?
- b. **Kaoksen** (ristiriitojen) osalta etsitään vastauksia kysymyksiin: Onko tässä jotain turhaa, mitä voidaan vähentää tai kokonaan poistaa? Voisiko tätä mitenkään tehdä eriyttäen, porrastaen tai hajauttaen? Voisiko tämän asian hoitaa vastuuta ja työtehtäviä jakamalla, ihmisten vahvuuksia ja osaamista hyödyntäen? Millaisen valmius- ja kriisisuunnitelman tarvitsemme? Jatkuva kriisi ei käy, mistä olemme valmiit tinkimään?
- c. **Tavoitteiden** osalta ainakin seuraavat kysymykset vievät eteenpäin: Mikä on reitti (vaiheet, osatavoitteet), jolla tavoitteen saavutamme? Mitä esteitä meillä on ja miten saamme ne raivatuksi? Miten saamme organisaation niin tehokkaaksi, sujuvaksi ja yhtenäiseksi, että tavoite voi toteutua? Miten teemme tavoitteesta toimivan käytännön?
- d. **Mahdollisuuksien** osalta etsitään vastauksia ainakin kysymyksiin: Miten me saamme tämän avoimeksi, jotta kaikki voivat osallistua prosessin muotoutumiseen, kaikkien panos näkyy? Miten saamme aikaan riittävästi kiireettömyyttä, jotta ideat ja yllätykset ovat rikkaus eikä rasite? Mitä tästä vielä voisi löytyä, miten tätä voisi kokeilla ja testata?

Päiväkotihenkilökunnan Vasu-näkemyksiä Helsingissä 2005

Keväällä 2005 helsinkiläiset varhaiskasvattajat ovat tarkastelleet Vasun keskeisiä teemoja neljästä näkökulmasta. Kiitoksia kaikille prosessiin osallistuneille, joita on ollut kaiken kaikkiaan tuhansia! 85 % päiväkodeista sai työn valmiiksi määräaikaan mennessä. Koska aikataulu oli erittäin tiukka, satunnaisotannalla valittiin sadan päiväkodin vastaukset lähempään tarkasteluun. Näkökulmien sisältämät luvut kuvaavat myös prosentteja (koska tarkasteltavana on 100 päiväkotia), eli montako prosenttia päiväkodeista on pitänyt kyseistä näkökulmaa omassa päiväkodissaan keskeisenä.

Näkökulmien analyysi perustuu aineistolähtöiseen (grounded theory) menetelmään, mutta myös sisällön analyysin kaltaisia menettelyjä on käytetty varsinkin aineiston luokittelussa. Tilastollisia menetelmiä on käytetty apuna lähinnä näkökulmien keskinäisten yhteyksien ja ryhmittelyjen luonnissa. Seuraavalta sivulta alkava kooste siis pyrkii tuomaan esiin helsinkiläisten varhaiskasvattajien omat näkemykset ilman ennakkoluokituksia. Tarkoituksena on, että henkilökunnan näkemykset pääsisivät esiin mahdollisimman täysinä silti hukkaamatta Vasun ja Helsingin kaupungin painotuksia. Koska esillä ovat varhaiskasvattajien yleisimmät näkökulmat, on varmasti harvinaisempia mutta silti tärkeitä näkökulmia jäänyt pois. Erityiskiitokset päiväkotien työntekijöille jotka huolimatta kiireisen kevään aikatauluista pystyivät todella vahvasti sitoutumaan näkökulmien työstöön!

1. Varhaiskasvatustyön puitteet

<p>Mitä ovat ryhmässänne tärkeimmät sellaiset tavoitteet, jotka eivät vielä ole toteutuneet, mutta joita aktiivisesti työstätte? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaaliset ja eettiset tavoitteet; 31 • Yhteisten sääntöjen ja järjestelyjen kehittäminen; 20 • Leikin tukeminen; 20 • Oma teema (potalla istuminen, taukojumppa ym.); 19 • Palaverien ja aikuisten yhteistyön toimivuus; 18 • Pienryhmien käyttö ja eriyttäminen; 18 • Yleinen toimivuus ja selkeys; 16 • Oppimis- ja toimintaympäristön kehittäminen; 16 • Dokumentointi ja havainnointi; 16 • Työrauha ja kiireettömyys; 14 • Suunnittelu- ja arviointikäytäntöjen kehittäminen; 13 	<p>Mitä uusia innovaatioita tai kokeiluja ryhmässänne on meneillään paraikaa? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimis- ja toimintaympäristön kehittäminen; 35 • Erilaiset kerhot ja pajatoiminta; 25 • Pienryhmien ja eriyttämisen lisääminen; 22 • Erilaisten projektien ja teemojen kehittäminen; 22 • Eri menetelmät (kaverikukka, muksuoppi ym.); 18 • Leikki (vuorovaikutusleikki, kuvaleikki ym.); 17 • Alle 3-vuotiaat (Vavu, omahoitaja, ohjattu toiminta ym.); 16 • Leikkipaikkojen ja roolileikki-mahdollisuuksien kehittäminen; 15 • Ei kielellisen kommunikaation kehittäminen (AAC); 14
<p>Millaiset asiat ovat aiheuttaneet omassa työssäsi eniten häiriöitä ja turhautumista viime aikoina? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sijaisten puute; 39 • Henkilökunnan poissaolot; 26 • Kiire; 25 • Määräaikaisen henkilökunnan vaihtuvuus; 23 • Byrokratian lisääntyminen; 21 • Suunnittelu vaikeaa; 18 • "haastavat" lapset, meteli; 16 • Perheen ja vanhempien ongelmien haasteellisuus; 16 • Resurssipula; 15 • Ilmapiiiri, yhteistyön toimimattomuus; 15 • Sääntöjen ja sopimusten sekavuus; 15 • Lasten sairastuvuus, vaihtuvuus; 14 	<p>Mitkä ovat päiväkodissänne sellaisia käytäntöjä, jotka toimivat parhaiten?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Joustavuus ja toisten auttaminen; 33 • Päivärytmin ja arjen sujuvuus; 26 • Työvuorojen ja kiertojen sujuvuus; 25 • Palaverien toimivuus; 23 • Vastuualueet ja työnjakokäytännöt; 22 • Yhteisöllisyys ja vastuunjakko; 20 • Pienryhmätoiminta; 19 • Suunnittelukäytännöt; 18 • Ilmapiiiri on hyvä; 18 • (Yhteinen) lauluhetki; 17 • Tiedonkulku; 15 • Tiimityö; 14 • Yhteistyö perheiden kanssa; 14

2. Päiväkodin muuttuminen

<p>Mitä käytäntöjä teiltä puuttuu, mutta haluaisitte toteutuvan ryhmässänne? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pienryhmät ja eriyttäminen; 29 • Kerho- ja pajatyö, taitojen hyödyntäminen; 17 • Dokumentointi; 16 • Talon/ryhmän yhteiset linjat selviksi; 15 • Suunnitteluun tulisi satsata; 14 • Palavereja ja pedagogista keskustelua enemmän; 11 • Ryhmien välistä toimintaa lisää; 10 • Työnjako ja vastuuasiat selviksi; 10 • Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen; 9 • Projektit (yhteiset, isot, koko talon ym.); 9 • Aamupiirit, tuokiot (alle 3 v. kuntoutus ym.); 8 • Liikunta; 7 • Sijaiset (tuttuus, saatavuus ym.); 6 	<p>Miten pidät yllä ryhmässasi/päiväkodissa uusia näkökulmia avaavaa, tutkivaa ilmapiiriä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskustelu, kokemusten vaihto; 44 • Ilmapiiri (into, kannustus, tuki); 28 • Avoimuus ja toisten kuuleminen; 26 • Koulutus, työn kehittäminen; 25 • Oma asenne ja toiminta tärkeää; 21 • Lasten osallistumisen ja lapsilähtöisyyden edistäminen; 19 • Lasten kuuntelu, keskustelu; 19 • Ideointi ja ideoiden jako; 17 • Lukeminen, pedagogiikka, tutkimus; 17 • Kyseenalaistamalla käytäntöjä ja ajatuksia; 11 • Rohkeus (erehtyä, heittäytyä); 10 • Pienryhmiä suosimalla; 10 • Kysymyksillä, hypoteesien testauksella, tutkimalla; 10
<p>Millaisia käytäntöjä olisi työssäsi syytä purkaa sujuvuuden parantamiseksi? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työnjaon ja työtehtävien jakoperusteet; 21 • Työaikojen sopiminen hankalaa; 19 • Aikatauluissa ja päiväjärjestyksessä parantamisen varaa; 19 • Ryhmien välinen toiminta ei toimi; 15 • Turha rutiini (odottelu, "massojen" liikuttelu); 12 • Nykyinen sijais- ja varahenkilöiden hankinta; 9 • Palaverit (liikaa asioita, vähän aikaa, tyhjäkäyntiä ym.); 9 • Aikuisen olo ryhmässä uudistettava (kahvit, lasten lukumäärä ym.); 9 • Resurssien kiristys (käyttöaste, sijaiset); 8 • Raivattava ja korjattava suunnittelu-aikaa; 8 • Töiden priorisointi olisi tarpeen; 7 	<p>Mitä sellaisia toimintatapoja päiväkodissanne on vaarassa unohtua, joita ette kuitenkaan halua missään nimessä kadottaa, joista olisi syytä pitää kiinni?</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Yhteiset) juhlat ja tapahtumat; 28 • Yhteisöllisyys, vastuu; 21 • (Yhteiset) lauluhetket; 21 • Hyvä ilmapiiri; 20 • Palavereista pidettävä kiinni; 19 • Kiireettömyys, lasten huomiointi; 19 • Perinteet ja toimintakulttuuri; 19 • Ryhmien välinen yhteistyö; 16 • Retket ja luonto; 11 • Leikki (ulkoleikit, pelaaminen ym.); 11 • Talon/ryhmän linja ja toimintatavat; 10 • Työkasvatus (leipominen, apulainen ym.); 10 • Hyvät tavat; 10

3. Perheiden tukeminen

<p>Millä tavoin pyritte tukemaan perheitä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvatuskeskustelut (HoKa, Leops); 64 • Avoimet ja luottamukselliset välit; 43 • Kuunteleva ja empaattinen ilmapiiri; 43 • Tukiverkostot (yhteydet, saatavuus, tieto); 39 • Päivittäisiin kohtaamisiin satsaaminen; 34 • Antamalla neuvoja, tietoja ja apua; 32 • Vanhempain illoissa; 13 • Rohkaisemalla, kannustamalla, tukemalla; 12 • (Päiv.) palaute lapsen toiminnasta; 10 • Vanhempain toiveiden ja ehdotusten huom.; 9 • Toiminnan joustavuus; 8 • Tiedotus (nopeus, keskustelu); 8 • Tasavertainen vuoropuhelu; 7 	<p>Mitä lisämahdollisuuksia voisi olla perheiden tukemiseksi ryhmässäsi/päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eril. teemat vanh. illoissa; 26 • Asiantuntijat, perhekoulut ym.; 25 • Moniammatillinen yhteistyö; 17 • Yht. tapahtumat (juhlat, retket, leikit); 17 • Vanhempain pienryhmät (ikäluokittain, vertaistuki); 16 • Lisää aikaa kasvatuskeskusteluihin; 13 • Vanhempain kahvit, aamupala ym.; 11 • Hoito- ja kasvatuskeskusteluja useammin; 8 • Perhetyöntekijä olisi tarpeen; 8 • Vanhempain toimikunta; 6 • Vanhemmat mukaan lapsen päivään, tutustuminen; 6 • Ilmapiiriin (avoimuus, luottamus) voisi satsata lisää; 5 • Vanhemmuuden tukeminen; 5
<p>Mikä vaikeuttaa perheiden tukemista ryhmässäsi/päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Henkilökunnan aikapula; 27 • Vanhemmat eivät halua yhteistyötä; 21 • Kieliongelma; 19 • Vanhemmilla erilaiset näkemykset tarpeesta; 18 • Oma riittämättömyys, osaaminen; 16 • Vanhempain välinpitämättömyys; 16 • Vanhemmilla ei ole aikaa; 15 • Vanhemmat eivät kerro lapsesta, salailu; 15 • Rajalliset resurssit, poissaolot; 13 • Kulttuurierot; 10 • Verkoston tuen puute (konsultaatio, tulkki ym.); 10 • Tiimissä ei yhteistä näkemystä, linjaa; 8 • Vaikeiden asioiden käsittely on raastavaa; 8 • Perheiden kovat vaatimukset; 7 	<p>Mitkä asiat omalta osaltasi toimivat parhaiten yhteistyössä vanhempien kanssa, osana kasvatuskumppanuutta? Entä koko päiväkodin tasolla?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päivittäinen tapaaminen ja vuorovaikutus; 77 • Kasvatuskeskustelut ja -suunnitelmat (HoKa, Leops); 75 • Avoimuus ja luottamus; 42 • Tapahtumat (talkoot, tempaukset); 20 • Vanhempainillat (talo/ryhmä, teema, asiantuntija mukana.); 18 • Tiedonkulku (yhteys, jokapäiväisyys); 17 • Ilmapiiri (positiivisuus, lämminhenkisyys); 16 • Asioihin tartutaan nopeasti; 14 • Vanhempain kuuntelu (asiantuntijoina); 14 • Molemminpuolinen kunnioitus; 11 • Tasavertaisuus; 10 • Aloitus (pehmeä lasku ym.); 9 • Ammatillinen ote; 8

4. Vanhempien osallistuminen

<p>Mikä olisi hyvä tapa vanhempien osallistumiseen päiväkodin toimintaan, sen suunnitteluun ja arviointiin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempainillat (arvokeskustelut, ideointi); 57 • Kasvatuskeskustelu; 41 • Vanhempaintoimikunta; 41 • Tapahtumat (vanhempain-lapsi kerhot, näyttelyt ym.); 35 • Kysely (suunnittelu, odotukset, palaute); 30 • Arkeen osallistuminen.; 23 • Vanhempain kuunteleminen; 10 • Päivän tapahtumien puominen; 10 • Vanhempain ehdotusten kysyminen, huomiointi; 8 • Avoimet ovet; 7 • Yhteinen suunnittelu (iltasuunnittelu, oppimisympäristöt ym.); 7 • Vanhempain kahvit, hakukahvit; 7 	<p>Mitä lisäarvoa vanhempain runsaampi mukanaolo toiminnassa, sen suunnittelussa ja arvioinnissa saattaisi tuoda? Miten tällaisia mahdollisuuksia voisi luoda?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempain ideat rikastavat ja monipuolistavat; 37 • Retket, tapahtumat (vanhempain työpaikat, apu); 31 • Vanhemmat pääsisivät paremmin sisään lapsen maailmaan; 30 • Avoimuuden ja luottamuksen lisääntyminen; 22 • Vanhempain intressit esiin (taide, työ, harraste); 21 • Tiiviimpi kytkös eheyttää lapsen arkea; 17 • Kodin näkökulma pääsee esiin; 17 • Vanhempain sitoutuneisuus ja vastuu kasvaa; 16 • Vanhempain taidot käyttöön (taide, käden työt ym.); 16 • Kasvatuskumppanuus, lähentyminen; 14
<p>Mikä turhauttaa eniten pyrittäessä edistämään perheiden osallistumista toimintaan, sen suunnitteluun ja arviointiin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajan puute; 43 • Vanhempain kiinnostuksen puute; 40 • Vanhemmat eivät halua osallistua; 23 • Vanhemmat eivät sitoudu tekemään sovittuja asioita; 21 • Vähäinen osallistuminen; 18 • Vanhempain passiivisuus; 14 • Resurssit eivät riitä; 12 • Vanhempain erilaiset tai suuret vaatimukset; 11 • Vanhemmille riittää nykyinen; 8 • Kaikki eivät osallistu; 7 • Ei turhautumista, tyhjä; 7 • Juuri tarvitsevat perheet eivät osallistu; 6 • Vanhemmat ovat väsyneitä ja kiireisiä; 6 	<p>Mikä on työssäsi toiminut vanhempain saamisessa mukaan toimintaan, sen suunnitteluun ja arviointiin? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasvatuskeskustelun avulla (HoKa, Leops); 50 • Tapahtumat (vuorovaikutusleikit, talkoot ym.); 39 • Vanhempain illat; 35 • Vanhempaintoimikunta; 22 • Henkilökunnan aktiivinen asenne; 17 • Laatu-, arvo- ja palautekyselyt vanhemmille; 14 • Päivittäisissä keskusteluissa, arkeen kytkeillä; 14 • Tiedotus (ilmoitukset, suunnitelmat); 12 • Avoimuus ja luottamus; 10 • Vanhemmille ei enää lisää osallistuspaineita; 8

5. Eri kieli- ja kulttuuritausta

<p>Miten eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset (esim. maahanmuuttajalapset) tulisi huomioida ryhmässänne? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • s2-kielen huomioiminen; 60 • Muita kunnioittava ilmapiiri; 21 • Eri kulttuureihin tutustuminen; 21 • Tasavertaisuus ja yhteisöllisyys; 20 • Kulttuurien erilaisuuden huomioiminen; 17 • Pienryhmätoiminta; 16 • Arkeen osallistuminen; 15 • Kuvien, viittomien ja materiaalin käyttö kommunikaatiossa; 15 • Uskontoon, juhliin liittyvien tapojen huom.; 15 • Maahanmuuttaja-lasten yksilöllisyys ja erilaiset tarpeet; 14 • Ruokavalio, erilaisiin ruokiin tutustuminen; 12 • Kasvatuskumppanuus, keskustelu, tiedonkulku; 11 	<p>Miten eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset (esim. maahanmuuttajalapset) voisivat rikastaa ryhmän/päiväkodin toimintaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voidaan tutustua erilaisiin kulttuureihin; 36 • Kunnioittavan ja suvaitsevan ilmapiirin omaksuminen; 35 • Erilaisiin ruokiin, tapoihin ja töihin tutustuminen; 34 • Monenlainen musiikki, laulut; 31 • Lapset oman kulttuurinsa lähettiläitä kulttuurin tekijöitä; 29 • Vanhempien vierailut, jo läsnäolo rikastuttaa; 20 • Kertomukset, kirjallisuus, kieli; 19 • Erilaiset pelit ja leikit; 15 • Teemaviikot ja teemapäivät, projektit; 15 • Uskonto, juhla, taide tutustumisen väline; 11 • Materiaalit (pukeutuminen, esineet ym.); 6 • Tyhjä, ei maahanmuuttajalapsia; 5 • Kuvat ja viittomat sopivat kaikille; 4
<p>Mitkä asiat ovat viime aikoina tuoneet epävarmuutta ja epäselvyyttä eri kulttuuritaustaisten lasten ja perheiden (esim. maahanmuuttajat) kanssa työskennellessä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kielivaikkeudet; 54 • Vähän ongelmia, tyhjä; 24 • Kulttuurierot: onko kysymyksessä tapa vai ongelma?; 23 • Kielimuuri, onko ymmärretty vai vain nyökätty?; 19 • Kulttuurien vieraus, tuntemattomuus; 19 • Erilaiset näkemykset lasten tarpeista; 12 • Tulkki (ei arjessa saatavilla, vanh. ei halua); 10 • Resurssit (ei kahden paikalla, perheet vie aikaa); 9 • Lasten ohjaaminen vaikeaa (omatoimisuus, moniongelmaiset ym.); 8 • Osallistuminen juhliin, perinteisiin, sitoutuminen aikatauluihin; 8 	<p>Mitä hyviä säilyttämisen arvoisia asioita päiväkodissa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin (esim. maahanmuuttajalapset) liittyen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • S2-kerhot, s2-opettajat, kielikerhot; 46 • Suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen; 23 • Kuvien ja viittomien käyttö kielen tukena; 20 • Ei tarvetta, tyhjä; 18 • Kunnioittava ilmapiiri; 13 • Tukiverkosto (eltot, puheterapia ym.); 13 • Kulttuurien vaaliminen, kiinnostus; 12 • Eri kulttuureihin tutustuminen; 12 • Tulkki; 12 • Tasavertaisuus, kuuntelu; 10 • Mamu-lapsien pienryhmät; 9 • Koulutus, halu oppia lisää; 9 • Erilaisten juhlien vietto (uskonnolliset tavat, synttärät, joulukorvat ym.); 8 • Ruokailun moninaisuus; 8

6. Lasten hyvinvointi

<p>Mikä on tärkein tavoite lasten hyvinvoinnin edistämässä ryhmässäsi? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus, rajat; 62 • Hyväksyvä ja luottava ilmapiiri; 34 • Yksilöllinen ja persoonallinen huomiointi; 33 • Aikaa ja rauhaa lapsille; 28 • Ilo, huumori, hyvinvointi; 21 • Kuunteleminen, välittäminen, empatia; 20 • Yhteisöllisyys, eettiset ja sosiaaliset kysymykset; 18 • Lasten oppiminen, kehittyminen; 16 • Jatkuvuus, pysyvä henkilökunta; 15 • Lämpö, syli, läheisyys; 15 • Tasavertaisuus, oikeudenmukaisuus; 11 • Perushoito; 11 • Leikki, toiminnallisuus; 9 • Työyhteisö, tutut aikuiset läsnä; 8 • Sääntöjen toimivuus, ei kiusaamista, melua; 8 	<p>Miten vältämme kiireen ja saamme raivattua lapselle tilaa, aikaa ja väljyyttä rikastaa omaa ja muiden elämää, kokonaisvaltaista hyvinvointia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnollinen suunnittelu ja organisointi; 36 • Priorisointi, keskittyminen perustehtävään; 36 • Oma asenne, tiedostaminen, malli; 32 • Pienryhmätoiminta; 26 • Resurssit (henkilökunnan riittävyys, jatkuvuus); 23 • Oma rauhoittuminen, aika; 20 • Tavoitteiden madaltaminen, väljyys; 19 • Lapsilla ei ole kiire; 16 • Lapsen kohtaaminen ja kuuntelu; 16 • Toiminnan muuttaminen tarvittaessa; 15 • Porrastus, eriyttäminen; 12 • Päivärytmi realistiseksi, rutiinien tarkistus; 12 • Ennakointi; 7
<p>Mikä omassa työssäsi häiritsee eniten lasten hyvinvoinnin edistämistä? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Henkilökuntavaje, sijaisten puute; 45 • Ajan puute valmistelussa, loppuun viemisessä; 45 • Liian suuret ryhmät; 42 • Henkilökunnan muutokset; 20 • Yhteisen linjan puute; 14 • Puutteelliset tilat, välineet ja materiaalit; 13 • Oma jaksamattomuus, riittämättömyys, sairaus; 12 • Haastavat lapset, erityislapset vaativat aikaa; 11 • Palavereille ja koulutukselle ei aikaa/vie aikaa; 10 • Byrokratian lisääntyminen; 10 • Ei ehdi suunnitella ja arvioida, suunnittelu vie aikaa lapsilta; 9 • Liiallinen melu, rajoista kiinni pitäminen; 7 	<p>Mikä on itsellesi tärkein työkalu edistäessäsi lasten hyvinvointia? Mitkä ovat päiväkotinne vahvuuksia lasten hyvinvoinnin edistämässä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oma motivaatio, viihtyvyys; 42 • Yhteisöllisyys, työyhteisön yhteistyö; 35 • Herkkyys huomata yksilöllisyys; 35 • Oma läsnäolo, kohtaaminen, aika; 31 • Kunnioittava ilmapiiri; 26 • Turvallisuus, kodinomaisuus; 25 • Pätevä henkilökunta; 24 • Perheen huomiointi, keskustelu; 23 • Pedagoginen ajatustenvaihto työyhteisössä; 16 • Oma painopiste (alle 3 v. eskari ym.); 16 • Huumori, rentous; 15 • Rauhallisuus; 14 • Läheisyys, syli; 14 • Oma persoona (herkkyys, lapsirakkaus ym.); 12

7. Päiväkodin ilmapiiri

<p>Mitkä ovat ryhmässäsi tärkeimmät tavoitteet koskien ilmapiirin kehittämistä? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avoin keskustelu, rehellisyys; 48 • Hyväksyvä, arvostava ja kunnioittava ote; 46 • Suunnitelmallisuus, työnjaosta sopiminen; 23 • Työrauha ja kiireettömyys; 22 • Turvallisuus, luottamus; 18 • Yhteisöllisyys, kaikki mukana; 17 • Ilo, positiivisuus, myönteisyys; 16 • Tasavertaisuus, oikeudenmukaisuus; 14 • Rakentava palaute, ammatillisuus; 12 • Kannustus eteenpäin ja kokeilemaan; 11 • Huumori; 11 • Hyvät tavat ja turvalliset rajat; 11 • Joustavuus, rentous; 9 • Aikuisen esimerkki, asenne; 7 • Tiedonkulun parantaminen; 6 • Yhteiset tavoitteet ja näkemykset; 5 	<p>Missä tilanteissa utelias, mielenkiintoinen ja kokeileva toiminta parhaiten kukoistaa ryhmässäsi/päiväkodissa? Miten sitä voisi edelleen ruokkia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sekä lasten että aikuisten kanssa keskustellaan ja ideoidaan; 24 • Uusiin asioihin tutustutaan tutkimalla; 23 • (Vapaa) leikki; 23 • Luonto, retket, ulkoilu; 21 • Tukee ja kannustaa luovia aikeita; 15 • Lapsen osallistumisen lapsilähtöisyyden huomiointi; 15 • Aikuisen läsnäolo ja kiinnostus; 13 • Lasten työn arvostaminen, rauha, aikaa; 13 • Virikkeitä koulutuksesta, pedagogiikka; 12 • Pienryhmissä; 12 • Materiaalit ja välineet saatavilla, herättävät; 12 • Kysymällä, ihmettelemällä, pohtimalla; 11 • Kerho, paja, ateljee.; 10 • Kun tilanteet ja arki vievät mennessään; 9
<p>Mitkä tilanteet ovat omassa työssäsi kaoottisimpia: ahtaita, repiviä ja epäselviä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sijaispulmat, työntekijöiden vaihtuvuus; 51 • Pukemis- ja riisumistilanteet; 32 • Siirtymätilanteet.; 30 • Kiire, töiden kasautuminen; 25 • Tilan ja pihan toimimattomuus tai ahtaus; 15 • Resurssipula, ei tarpeeksi aikuisia; 14 • Erytyislapset, lasten vaikeudet jää huomiotta; 11 • Erilaiset näkemykset ja ristiriidat työyhteisössä; 10 • Suunnitelmattomuus, sopimusten laiminlyönti; 9 • Lasten levottomuus, melu; 9 • Ruokailu; 9 • Tiedonkulun katkokset; 7 • Ilmapiiri, ahdistus; 4 • Epäselvyydet perheen kanssa, hoitoajat; 4 	<p>Mitkä tilanteet ovat omassa työssäsi myönteisimpiä: iloisimpia, inspiroivimpia, motivoivimpia tai harmonisimpia? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten, vanhempien ja työtovereiden välitön palaute; 49 • Lasten ilo, viihtyvyys ja hyvinvointi; 48 • Lasten oppiminen, onnistuminen, kehitys; 40 • Hyvin toimiva työyhteisö; 34 • Lasten kohtaaminen ja keskustelu; 32 • Pienryhmätoiminta; 20 • Arjen pienet edistysaskeleet; 19 • Toiminta lasten kanssa; 18 • Aamupiiri, ryhmätilanteet; 17 • Ilmapiiri: ilo, lämpö ja rakkaus; 15 • Retket ja juhlat; 14 • Vanhempien välittäminen, tyytyväinen perhe; 13 • Laulut, musiikki, lorut; 13 • Yhteiset tapahtumat ja projektit.; 13 • Oma onnistuminen haastavassa työssä; 12

8. Päiväkotiympäristö

<p>Mitä päiväkotiympäristöön (tilat, lähiympäristö, materiaalit, välineet) liittyviä tarpeita teillä on? Mitä pitäisi parantaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virikkeinen, avara, turvallinen piha; 36 • Materiaalien ja välineiden uusiminen, laitteet; 34 • Pihavälineiden uusiminen; 27 • Eriyttämisen ja jakotilojen kehittäminen; 19 • Leluja lisää, leluvaihdot, pelit; 18 • Kunnollinen liikuntatila ja välineet; 17 • Turvallisuus (piha, puisto, ulkuvälineet ym.); 16 • Ergonomia (kalusteet lasten mitoissa); 14 • Sisustus viihtyisämmäksi; 14 • Remontti; 11 • Lisätila; 11 • Eteinen ja wc (märkäeteinen, vesipiste, vaatteiden kuivatus ym.); 11 • Enemmän retkiä, lähiympäristön hyödyntäminen; 10 	<p>Millä tavoin päiväkotiympäristönne (tilat, lähiympäristö, materiaalit, välineet) virittävät lapsia ja aikuisia ennakkoluulottomaan todellisuuden testaamiseen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähiympäristö (metsät, luonto, puistot, kaupunki); 37 • Materiaalit ja välineet saatavilla; 22 • Tyhjä vastaus, ei mitenkään; 17 • Tilojen muunneltavuus; 14 • Tilojen monipuolinen ja joustava käyttö; 12 • Materiaalin ja välineiden monipuolisuus ja laatu; 11 • Piha ja ulkoilu (monipuolisuus, telineet, kasvit ym.); 9 • Aikuisen oma asenne ja mielikuvitus tärkeä; 7 • Ilmapiiri (haastavuus, turvallinen kokeilu); 6 • Roolileikkiympäristöt ja tavarat, leikkipisteet; 6 • Hyvin suunniteltu oppimisympäristö; 5 • Luonnonmateriaalit (eri elementit) leikkiin ja tutkimiseen; 5
<p>Mikä päiväkotiympäristössänne (tilat, lähiympäristö, materiaalit, välineet) tuottaa eniten epäjärjestystä ja ristiriitoja?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei yhteistä järjestystä tai linjaa; 34 • Piha virikkeetön tai rempallaan; 32 • Välineet ja materiaalit vähissä, rikki tai hoitamatta; 24 • Tilojen ahtaus; 23 • Eteisen ahtaus ja puutteellisuus; 22 • Varastotilojen puute; 17 • Tilaa on vaikea jakaa ja käyttää monipuolisesti; 14 • Kuluneet, ränsistyneet tilat ja välineet; 13 • Toimimattomuus (läpikulut, tasot, logistiikka ym.); 13 • Turvallisuus (paljon kieltoja, aidat, portit, raput, kuolleet kulmat); 12 • Ei huolehdi siisteydestä ja puhtaudesta; 6 • Ryhmien välinen toiminta; 5 • Vähän rauhallista leikkilaa, liikaa melua.; 5 	<p>Mikä päiväkotiympäristössänne (tilat, lähiympäristö, materiaalit, välineet) antaa päiväkodissa parhaiten aineksia hyvälle toiminnalle?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päiväkodin ympäristö ja luonto; 55 • Materiaalit, välineet: monipuolisuutta, toimivuutta; 49 • Riittävän iso, monipuolinen ja toimiva piha; 36 • Lähimetsä; 22 • Pienryhmätoiminta helppoa; 17 • Sali, liikuntatilat käytössä; 17 • Hyvä puisto lähellä; 15 • Tilojen valoisuus ja avaruus; 14 • Hyvät kulkuyhteydet; 14 • Monipuoliset ja toimivat tilat; 13 • Viihtyisyys ja esteettisyys; 9 • (Urheilu)kenttä tai rata käytössä; 8 • Leikkipuisto; 8 • Kirjasto ja kulttuuripalvelut; 8 • Ympäristön rauhallisuus ja turvallisuus; 7

9. Eri-ikäiset (esim. alle-3 v.) lapset

<p>Millaisia tavoitteita teillä on lapselle ominaisten ja luontevien toimintatapojen kehittämisessä?</p>	<p>Miten saatte lisää tilaa toimintaan niin, että kaikenikäiset lapset (esim. alle 3-vuotiaat) saavat yhtäläiset mahdollisuudet toimia omien edellytystensä mukaisesti?</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Leikin tukeminen, aikaa ja rauhaa leikkiin; 35 • Lapsen tarpeiden yksilöllisyys, kuunteleminen; 23 • Perushoito ja fyysiset tavoitteet; 23 • Oppimis- ja toimintaympäristön kehittäminen; 17 • Yhteisöllisyys ja sosiaaliset tavoitteet; 15 • Aikaa ja rauhaa tekemiselle ja oppimiselle; 12 • Monipuolisten toimintojen ja materiaalien tarjoaminen; 11 • Lapsi osallistuu toiminnan viriämiseen ja kehittämiseen; 11 • Pienryhmätoiminta ja eriyttäminen; 10 • Omatoimisuus; 10 • Tutkiva ja utelias työtapo; 9 	<ul style="list-style-type: none"> • Pienryhmät; 39 • Porrastus ja eriyttäminen (ulkoilu, pukeminen, toiminta ym.); 37 • Kaikki tilat (komerot, kellarit, käytävät, vessat ym.) lasten käytössä; 24 • Ryhmien välinen kyläily, vaihto, poissaolon hyödyntäminen, vuoropäivät; 17 • Tiloja jaetaan kaikille ryhmille; 17 • Suunnittelemalla eri aikataulut ja tarpeet eri ryhmille; 15 • Lasten ikä- ja kehitystaso täytyy ottaa huomioon; 11 • Tilojen muuntelu (järjestys, siirrettävät leikkipisteet, tilojen vaihto); 10 • Tyhjä vastaus; 8 • Lähiympäristön, luonnon ja retkien hyödyntäminen; 6
<p>Mikä haittaa eri-ikäisten lasten tasapuolista huomiointia (esim. alle 3-vuotiaat)?</p>	<p>Miten olette onnistuneet huomioimaan eri-ikäiset (esim. alle 3-v.) lapset tasapuolisesti?</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Jotkut lapset tarvitsevat paljon resursseja; 30 • Liian suuret ryhmät; 29 • Pienet tarvitsevat enemmän aikaa ja syliä; 28 • Kehitystasojen erilaisuus lisää suunnittelu- ja arviointityötä; 17 • Haastavat ja erityislapset vaativat enemmän huomiota; 15 • Kiltit ja hiljaiset lapset unohtuvat helposti; 12 • Yhteisen linjan löytäminen entistä vaikeampaa; 8 • Oma asenne (halu ja motivoituneisuus) sekä ammattitaidon puute; 7 • Puutteelliset tilat, ei jaettavissa; 6 • Erilaiset välinetarpeet (turvallisuus, monipuolisuus, haastavuus); 5 • Esiopetuksen tiiviys vaatii resursseja; 3 	<ul style="list-style-type: none"> • Pienryhmien ja erilaisten kerhojen avulla; 56 • Eriyttämällä; 25 • Suunnittelu, organisointi ja arviointi eri-ikäisille; 24 • Kaikille yhteisessä toiminnassa kukin taitojensa mukaan; 19 • Toiminta lähtee lasten yksilöllisistä tarpeista; 18 • Pienimpiin satsattu (toiminta, leikki, syli), 16 • Omahaoitaja; 13 • Lapset on jaettu ryhmiin iän mukaan; 11 • Tilat (omat tilat, jakaminen); 10 • Vuorottelu, aikataulut (lepo, ruokailu, ulkoilu, Sali); 8 • Läheisyys, pienimmille syli tärkeää; 7 • Pienille resursseja (henkilökuntaa, avustaja, koulutusta); 6 • Väliinpuotoajille viskari-toimintaa; 6

10. Leikki

<p>Millä tavoin lasten leikkiedellytyksiä pitäisi parantaa ryhmässä? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leikkien eriyttäminen ja jako; 43 • Materiaalit ja välineet (ei liikaa tai liian vähän, sijoittelu, kierrätys ryhmissä ym.); 38 • Leikille enemmän aikaa; 34 • Leikkipaikkoja ja oppimisympäristöjä kehittämällä; 28 • Jatkuvuus (ei siivota, monen päivän ja viikon leikit, loppuun asti, ei aina ulkoilla); 27 • Leikkirauha; 27 • Aikuisen tuki (malli, läsnäolo, uudet leikit, aikuisen roolin pohdinta); 23 • Tilat toimivammaksi; 18 • Toiminnan rikastaminen; 9 • Tilat hyötykäyttöön; 8 • Ryhmien välinen toiminta (kierrätys, vaihto, isoja pienille käymään); 7 • Päivärytmin väljyys ja joustavuus; 6 	<p>Millaiset leikit ovat viime aikoina siivittäneet lapset (ja aikuiset) kaikkein huimmille matkoille?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roolileikit (vankila, prinsessa, ritari, kampaamo, näytelmät ym.); 55 • Mielikuvitusleikit (eläin, matkustusleikki, poliisi, palomies, satu); 27 • Luontoleikit (luonnonmateriaalit, meri, ulkoleikit, kevät puro), 26 • Isot materiaalit, kierrätys (majat, patjat, huonekalut, huovat, koneet); 21 • Rakenteluleikki, esineleikki (palikat, legot, nikkarointi); 21 • Seikkailut (Sankarileikit, rosvo- ja ryöstöleikit, intiaanit, tempuradat); 18 • Musiikki (tanssit, karaoke, laululeikit); 16 • Ulkoleikit (lumi ja jää, hiekkakakut, pihaleikit); 14 • Lapsilähtöiset leikit (omat lelut, esitykset, roolileikit); 13
<p>Mikä on viime aikoina häirinnyt lasten leikkiin keskittymistä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten rauhattomuus ja haastavuus; 38 • Liian suuret ryhmät ja aikuisten ajan puute; 32 • Tilojen pienuus ja rauhattomuus; 28 • Kiire, aikataulut (aikuisten tekemät); 27 • Melu, hälinä, levottomuus; 13 • Ei mikään, tyhjä; 13 • Lasten vaihtuvuus; 11 • Pienemmät sotkevat pidemmät leikit; 11 • Tilojen pienuus ja toimimattomuus (käytävät, ei rajuja leikkejä ym.); 9 • Materiaalit ja välineet puutteelliset tai järjestämättä; 8 • Henkilökunnan vaihtuvuus; 7 • Leikit täytyy keskeyttää (siivous ym.); 7 • Lasten leikkitaitojen puute; 7 • Ohjelmaa paljon (eskari, ulkoilut ym.); 6 	<p>Mitä käytännön keinoja olette käyttäneet tukieksanne lasten leikkiin sitoutumista?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsella on aikaa ja rauhaa leikkeihinsä; 45 • Aikuinen mukana ohjaamassa ja tukemassa leikin alkua ja kulkua; 38 • Aikuinen osallistuu leikkiin tarvittaessa; 27 • Selkeiden leikkipaikkojen (ritari-, kauppa-, koti- ym. leikit) käyttö; 26 • Leikinmukaista rekvisiittaa riittävästi, tavaroiden vaihto; 25 • Leikin rikastaminen ja innostaminen tarvittaessa; 24 • Leikkiä on mahdollisuus jatkaa myöhemmin; 23 • Pienryhmien, kaverisuhteiden yhteisten intressien hyödyntäminen; 21 • Tilojen rajaaminen, viihtyisyys; 18 • Selkeät säännöt, vastuu, pysyvyys; 17 • Yhteinen sopimus valittavasta leikistä; 14 • Leikkiasemataulu (leikkikartta ym.); 13

11. Liikkuminen

<p>Minkälaisiin liikunnallisten asioiden edistämiseen olette viime aikoina keskittyneet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikunta vuodenajan mukaan; 40 • Retket, luonto, kävely; 35 • Liikunnalliset taidot, monipuolisuus; 31 • Jumppa, voimistelu; 22 • Ulkoilu (tarpeeksi, myös rajut leikit); 20 • Leikkikulttuuri, pihaleikit, pelit; 19 • Satu-, musiikki- ja luovat jumpat; 14 • Kerho, ohjelma (liikuntakurssit, Metsämörri); 13 • Hahmotuksen, tasapainon kehittäminen; 13 • Ilmapiiri: ilo, elämyksellisyys; 11 • Välineet (radat, leikkivarjo, hyppynarut ym.) käyttöön; 11 • Ympäristö liikunnalliseksi, vapaa liikunta; 8 • Pienten tilojen, käytävien ym. Monipuolinen käyttö; 8 • Liikunta kaikessa, hyötyliikunta; 6 	<p>Miten voi käytännössä lisätä lasten liikunnallista nautintoa ja rikastaa liikunnallisia kokemuksia ryhmässäsi? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ympäristön hyödyntäminen (retket, salit, kentät, maastot); 48 • Hyvät välineet, joita saa käyttää; 29 • Ulkoilu (luonnossa, rannalla, liikuntaleikit); 21 • Ohjattu liikunta, viikkojummat, temppuradat; 20 • Salin tehokäyttö, käytäville, seinille käyttöä; 18 • Hyvä suunnittelu, sopimalla vuorot, esim. eri ulkoiluajat; 17 • Haasteita lisää sisällä ja ulkona; 16 • Vuodenaikojen huomiointi liikunnassa; 16 • Aikuisen aktiivisuus, liikunnallisuus; 13 • Kannustava ja iloinen ilmapiiri; 11 • Arki (taukojuoppaa, eskari ym.); 11 • Tapahtumat, projektit; 10
<p>Mikä vaikeuttaa ja rajoittaa lasten monipuolista liikkumista omaa ryhmääsi ajatellen? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimimattomat, ahtaat, epäkäytännölliset tilat; 54 • Sali pieni, aina käytössä tai muussa käytössä; 36 • Resurssit (suuri ryhmä, ohjaustarve); 25 • Pieni, virikkeetön piha; 22 • Aikuiset, oma asenne; 16 • Alle 3vuotiaat (matkat, valmistelu hankalaa, pihajärjestelyt); 13 • Turvallisuus (raju urheilu, vähän aikuisia); 12 • Välineet (ulkoilu, jumppa, isot välineet); 10 • Lasten erilainen kehitystaso; 9 • Haastavat lapset; 8 • Ei mikään, tyhjä vastaus; 8 • Ryhmien päällekkäisyys, pienet ja isot yhdessä; 6 	<p>Missä lasten liikkumiseen liittyvissä asioissa oma työsi on parhaimmillaan? Entä päiväkodin liikuntakulttuurissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatuokiot, jumpat (ohjattu, spontaani); 53 • Lähiympäristö, luonto (kivet, puut, omat luontopaikat); 36 • Ulkoilu; 34 • Retket (metsä, maasto); 33 • Saliliikunta (oma sali, koulun); 24 • Vuodenajat (luistelu, hiihto, urheilukenttä ym.); 20 • Hyvä, monipuolinen piha tai tilat; 17 • Pelit, leikit (Ulkopelit, sisäpelit, pihaleikit); 16 • Kerho, projekti (urheilukoulu, olympialaiset, cup); 14 • Eri menetelmät (nassikkapaini, hahmotus-harjoitukset, vauhtivarpaat ym.); 13 • Musiikkiliikunta (lauluhetket, tanssi); 12 • Välineet käytössä, lasten saatavilla; 10

12. Ilmaisu

<p>Mitkä taiteeseen ja ilmaisuun liittyvät tavoitteet ovat olleet ajankohtaisia viime aikoina ryhmässänne/päiväkodissänne?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten ilmaisu, puheen kehitys; 43 • Laulu ja musiikki; 39 • Draama ja roolileikit; 38 • Käden työt; 37 • Kuvataide ja tekniikat; 32 • Sadut, lorut ja kirjallisuus; 31 • Kulttuuri (perinne, taide, teatteri ym.); 21 • Teemat ja projektit juhliin, retkiin, vuodenaikoihin ym. liittyen; 20 • Materiaaleihin tutustuminen. Monipuolinen käyttö ja kierrätys; 15 • Aamupiirien sisältö, taide- ym. kerhot; 11 • Lasten kannustaminen, rohkaisu ja ilo; 10 • Lasten luovuuden ja mielikuvituksen kehittäminen; 8 • Eläytymistä ja ilmaisua tukeva ilmapiiri; 7 	<p>Mitkä taiteelliset ja ilmaisuun liittyvät avaukset tuntuvat tällä hetkellä mielenkiintoisilta?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikki eri tilanteissa, lauluhetket, ääni; 38 • Roolileikit, näytelmät; 36 • Kuvataide (maalaukset, eri menetelmät, keho, luonto ym.); 24 • Teemat, projektit (värit, taideviikot, rytmi, näyttelyt, puutarha ym.); 24 • Nukke- pöytä- ja varjoteatteri; 18 • Käden työt (huuvutus, leivonta, askartelu, kirjojen teko ym.); 17 • Sadutus; 16 • Ilmaisu (lasten haastattelut, esitykset, kuvaukset tuotoksiin); 15 • Kulttuuri (teatteri, taide, sirkus, ooppera, museo ym.); 15 • Satu, lukeminen, kieli; 12 • Luonto, retket (virike, tunnelma); 10
<p>Mikä rajoittaa lasten luovien projektien kukkimista ryhmässänne? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päivärytmi, suunnitellut ohjelmat ja arjen rutiinit vievät ajan; 38 • Ahtaat tilat, esim. verstaasit; 35 • Aikuiset rajoittavat, tehtäväkeskeisyys, tarkka suunnittelu, aikuisen syttymättömyys; 28 • Projektit siivottava lepoa, ruokailua, muita ryhmiä varten; 28 • Resurssit (suuret ryhmät ym.); 25 • Lasten eri-ikäisyys ja eritasoisuus; 14 • Aikuisten yhteistyö ja linjat puutteelliset; 12 • Ei pysyviä pajoja, tilaa pitkille projekteille; 11 • Valmis (eskari) tai puutteellinen materiaali, tavarat ei esillä; 9 • Ei mikään, tyhjä vastaus; 8 • Lasten ideoita ei huomioida, lasten projekteja ei tueta, lapset eivät keksi; 7 	<p>Minkälaiset taiteeseen ja ilmaisuun liittyvät asiat toimivat parhaiten omassa työssäsi? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laulu ja musiikki (hetket); 60 • Draama, esiintyminen; 51 • Kuvataide, eri tekniikat, kuvakerronta; 44 • Sadut, lorut, tarinointi, sadutus, kirjallisuus, kieli; 31 • Käden työt, askartelu, puutyöt; 28 • Lasten ilmaisu, mielikuvitus, lasten omat mielikuvat ja tuotokset; 26 • Juhlat, retket, projektit teemat; 20 • Välineiden ja materiaalien monipuolisuus, saatavuus, kierrätys ym.; 15 • Aikuisten vahvuudet, itsensä likoon laittaminen, persoona ja esitykset; 9 • Pajat ja kerhot (taide, käden työt); 9 • Rohkaiseva ja kannustava ilmapiiri; 8 • Lapsen oma-aloitteiset projektit ja esitykset, spontaani ilmaisu; 7

13. Sisällölliset orientaatiot

<p>Mitä sisällöllisiä orientaatioita (matikka, luonnontiede, historia-yhteiskunta, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen) te painotatte ryhmässänne/päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonnontieteellinen orientaatio; 51 • Eettinen orientaatio; 48 • Esteettinen orientaatio; 40 • Matemaattinen orientaatio; 27 • Tasapuolisuus; 26 • Kieli, vuorovaikutus; 25 • Eheyttäminen; 10 • Historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio; 8 • Monipuolisesti, päivittäin eri keinoin; 7 • Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio; 6 • Tyhjä, ei vastausta; 6 • Arkeen kytkeminen (matikka, oikea ja väärä, uskonto, kasvu, ympäristö ym.); 5 • Liikunta; 4 • Teemat, projektit (eläimet, värit ym.); 4 • Retket (luonto, kirkko); 4 • Tunteet, vuorovaikutustaidot; 3 	<p>Mikä voisi olla hyvä keino edistää sisällöllisten orientaatioiden (matikka, luonnontiede, historia-yhteiskunta, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen) yhä tutkivampaa ja todellisuutta testaavampaa käsittelytapaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokeilevan toimintatavan juurruttaminen; 27 • Arjen tutkiminen: ruoka, pukeminen, koti, ympäristö, luonto ja kulttuuri; 22 • Henkilökunnan koulutus, pedagoginen keskustelu; 21 • Havainnolliset välineet, laboratorio, välineet esillä; 19 • Lapsi osallistuu toiminnan suunnitteluun, ongelmiin ja pohtimiseen; 16 • Tutkimaan innostava oppimis- ja toimintaympäristö; 15 • Retket; 15 • Teemat, projektit; 15 • Luonto (eläimet, tuuli ym.); 14 • Monipuolisten virikkeiden tarjoaminen; 8 • Aistit, elämykset, yhdistäminen; 7
<p>Mikä sotkee pahiten keskittymistäsi Vasun sisällöllisiin orientaatioihin (matikka, luonnontiede, historia-yhteiskunta, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen)? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikapula, moninaisuus; 52 • Ei suunnittelu-aikaa, yhteistä linjaa, pohdita nivoutumista; 24 • Ei vielä tietoa orientaatioista, Vasusta, vasta kehitteillä; 16 • Ei mikään, tyhjä vastaus; 16 • Resurssit (suuri ryhmä, vähän aikuisia); 11 • Oma asenne, vanhaan tukeutuminen, motivaation puute; 9 • Pirstaleisuus, päällekkäisyys; 6 • Orientaatioita ylikorostetaan, perusasiat ensin; 6 • Työnjako (kaikki tekee kaikkea), työvuorot rikkovat; 5 • Epäsäännölliset hoitoajat, vuoroahoito; 3 • Materiaalien kokoaminen vie aikaa; 2 	<p>Mikä on tärkein vahvuutesi sisällöllisissä orientaatioissa (matikka, luonnontiede, historia-yhteiskunta, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen)? Entä koko päiväkodin tasolla?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonnontieteellinen orientaatio; 50 • Esteettinen orientaatio; 50 • Eettinen orientaatio; 36 • Matemaattinen orientaatio; 31 • Kieli; 21 • Historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio; 15 • Omataidot ja vahvuudet (liikunta, musiikki ym.), työnjako, oma mielenkiinto; 9 • Liikunta; 8 • Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio; 7 • Integraatio, eheyttäminen, kokonaisvaltaisuus; 6 • Arkeen kytkeminen, konkretia, kokemuksellisuus; 6 • Yhteisöllisyys, sosiaaliset taidot; 6 • Tyhjä vastaus; 6

14. Suunnittelu

<p>Mitä haluatte suunnittelukäytännöillänne (lapsikohtainen suunnittelu, viikkosuunnittelu, vuosisuunnittelu) saada aikaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimivuutta, selkeyttä; 39 • Välineeksi lasten kehitykselle ja sen arvioinnille; 38 • Toiminnan monipuolisuus ja rikastaminen tulee huomioitua; 37 • Yhteiset tavoitteet ja niiden toteuttaminen.; 29 • Lasten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen; 29 • Yhtenäisen ja toimivan opetussuunnitelman; 21 • Suunnittelulla turvataan toiminnan laatu ja tasapainoisuus; 17 • Perustan, punaisen langan toiminnalle; 15 • Lapsilähtöisyyttä, vanhempien ja lasten toiveiden huomiointia; 15 • Jatkuvuutta ja pitkäjänteisyyttä; 13 	<p>Miten suunnitteluun saadaan riittävästi avaruutta ja luovuutta (lapsikohtainen suunnittelu, viikkosuunnittelu, vuosisuunnittelu), jotta ideoita voitaisiin ottaa käyttöön ja tuhlata mielinmäärin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitteluun tarvitaan aikaa; 36 • Ideointi, riihet, mindmap, pallottelu ja jakaminen; 35 • Lapsista lähtevä ideointi, väljyyttä lasten panokselle; 35 • Suunnitella saa, mutta kaikkea ei tarvitse toteuttaa; 25 • Sitoutuminen säännölliseen suunnitteluun; 17 • Salliva ja avoin ilmapiiri; 16 • Oma rohkeus ja tuhlaavaisuus; 12 • Kaikki mukana, toisten kuunteleminen; 12 • Yhteiseen, toimivaan runkoon voivat kaikki antaa panoksensa; 11 • Vanhempien kuuntelu ja osallistuminen; 11 • Projektin alussa ei tiedetä sen lopputulosta; 10
<p>Mikä on eniten hajottanut ryhmänne suunnittelukäytäntöjä (lapsikohtainen suunnittelu, viikkosuunnittelu, vuosisuunnittelu)? Entä koko päiväkotia koskevaa suunnittelua?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resurssit (poissaolot, sijaiset); 54 • Kiire, aikataulut, päällekkäisyys; 50 • Jää pitämättä, suunnittelu karsitaan ensin; 26 • Henkilökunnan vaihtuvuus, vuorotyö; 21 • Akuutit asiat vievät ajan suunnittelulta; 18 • Yhteisen linjan, työnjaon puute; 8 • Suunnittelu muun työn ohessa, lapset läsnä kokoa ajan, ei suunnittelutilaa; 8 • Oma asenne (vastuunkanto, motivaatio); 6 • Organisaation sujuvuus (vastuu, tiedonkulku, sihteeri ym.); 6 • Henkilökunnan sitoutuminen (kokousten väheksyminen); 6 • Ei mikään, tyhjä vastaus; 5 • Ilmapiiri (rohkeuden ja tuen puute); 4 	<p>Millaiset suunnittelukäytännöt (lapsikohtainen suunnittelu, viikkosuunnittelu, vuosisuunnittelu) toimivat ryhmässänne parhaiten? Entä koko päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viikko-suunnittelu (useimmiten ryhmän, joskus päiväkodin); 71 • Vuosi- ja lukukausisuunnittelu (päiväkodin ja ryhmän); 44 • Koko talon suunnittelu (vuosisuunnitelma, kehittämispäivät ja -illat, viikkopalaverissa usein yksi kustakin ryhmästä); 35 • Lapsikohtainen suunnittelu; 30 • Oman tiimin palaverit (vrt. 1. kohta?); 25 • Hoito- ja kasvatussuunnitelmat, lapsen esiopetussuunnitelmat (vrt. kohta 4); 23 • Kehittämisen- ja suunnittelupäivät (vrt. kohta 3); 18 • Palaverit (ei tarkempaa selvitystä); 17 • Kuukausisuunnitelma (vrt. vanhemmat); 16 • Tapahtumien ja projektien suunnittelu; 9

15. Dokumentointi

<p>Mitä haluatte lasten töiden dokumentoinnilla saada aikaan? Mitä sillä pitäisi saada aikaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsen kehityksen seuranta; 70 • Muistot talteen; 39 • Vanhemmat: näkökulmia ja osallistumista; 36 • Lapsi voi itse seurata omaa kehitystään; 26 • Päiväkodin toiminta saadaan näkyväksi; 21 • Vahvistaa lapsen minäkuva ja itsetuntoa, välittämistä; 19 • Jatkumo päiväkodista kouluun, päiväkodista toiseen; 11 • Lapsen näkemykset ja taidot pääsevät esiin ja saavat aikuisen huomion; 11 • Prosessi esiin, tekeminen ja matka; 10 • Ilo kehityksestä ja onnistumisesta; 10 • Lapsen toiminnan arviointi; 9 • Suunnittelun ja arvioinnin pohjaksi; 7 • Lapsen tarpeet, yksilöllisyys esiin; 7 • Oman ammattitaidon kehittämisen väline; 6 	<p>Miten lasten toiminnan dokumentointi ei vain kuvaa lasta, vaan rikastaa hänen ja hänen perheensä kokemusmaailmaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apuväline keskustelussa (hoka, leops); 20 • Arki saadaan konkreettisesti näkyviin; 18 • Valokuvat, tarinat mukaan, lasten oma kuvaaminen; 18 • Portfoliot (kansiot) hyvä tapa koota; 16 • Prosessi esiin, lasten ajatukset tuotoksiin; 14 • Kansio myös kotiin, kotoa materiaalia; 13 • Vanhempien näkemykset saadaan esiin ja käyttöön; 12 • Videoiden dvd:n, äänitysten käyttö; 11 • Lapsen kehityksen arviointi; 9 • Lapsi näkee oman kehityksensä, oma identiteetti rakentuu; 9 • Usein tärkeän löytää vasta jälkepäin, löytää myös puutteet; 8 • Lähentää ja yhdistää osapuolten näkemyksiä; 6
<p>Mikä on pahiten rasittanut ja häirinnyt lasten toiminnan dokumentointia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajan puute; 80 • Dokumentoinnille ei ole perinnettä, mallia tai käytäntöjä; 26 • Ei välineitä (kamerat, äänitys, tietokone, skanneri ym.); 25 • Oma asenne, motivaation puute ja väsymys; 24 • Resurssi (henkilökuntavaje, säästöt); 18 • Ei osaa (kamera, tietotekniikka ym.), tottumattomuus; 10 • Ei rauhaa, vain harvoin voi seurata sivusta; 10 • Priorisointi, perustehtävä vie aikaa, muut asiat ovat tärkeämpiä; 8 • Olosuhteet (vaikea ryhmä, muuttuvat hoitovuorot ym.); 5 • Tyhjä vastaus, ei mikään; 3 	<p>Millainen lasten toiminnan dokumentointi on ollut mielekkäintä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Portfoliot, (kasvun) kansiot; 61 • Valo/digikuvat; 59 • Kirjaaminen, tuotoksen synnyn ja tarinan liittäminen; 37 • Töiden kerääminen ja säilytys; 22 • Havainnointi, kirjaus ja kertominen.; 21 • Lasten haastattelu; 20 • Sadutus; 12 • Videointi; 11 • Seinäkartat, infot, ilmoitustaulut, suunnitelmamonisteet (vko, kk); 11 • Lasten työt esille, näyttely; 8 • Ryhmien, kerhojen ja yhteisleikin kirjaaminen; 6 • Matkakertomukset, juhlat; 6 • Reissuvihko; 4

16. Lapsen tarpeet

<p>Mihin lapsen tarpeisiin haluatte erityisesti vastata?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perusturvallisuus; 53 • Lasten hyväksyntä, kuunteleminen ja yksilöllisyys; 47 • Lapsille aikaa, halauksia ja syliä; 41 • Fyysiset perustarpeet; 29 • Sosiaaliset tarpeet, rajat; 26 • Oppiminen ja kehittyminen toiminnassa; 23 • Tunne-elämän tarpeet; 12 • Rohkaista, kannustaa, tukea onnistumista; 10 • Leikkiä kunnioitetaan ja ruokitaan; 10 • Ilo, viihtyvyys, hyvinvointi; 8 • Itsensä ilmaisua ja luovuutta; 8 • Lasten itsetunto ja identiteetti; 7 • Monipuolinen ja rikas toiminta; 6 • Uteliaisuuden, tiedonhalun ja tutkimisen tukeminen; 5 	<p>Mainitse esimerkki prosessista, jossa lapset ovat olleet aloitteentekijöitä ja osallistuneet projektin kehittämiseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektit, teema (pizzeria, dinot, peikot, akvaario, merirosvot, keijut ym.); 43 • Lasten esitykset ja ilmaisu (teatteri, tanssi, kertomukset, sarjakuvat, sanomalehti ym.); 23 • Käden työt (kirjojen teko, siivous, askartelut, jumppaohjaaja, leipominen ym.); 20 • Rakentelu (lumilinna, pahvitietokone, madon huovutus, lautan rakennus ym.); 18 • Roolileikit (prinsessa, kauppa, roolivaatteet, bratz, lentokenttäleikki); 17 • Luonto, ympäristö (majat metsään, retkeily, eläimet, lämpötilojen mittaaminen); 13 • Tyhjä, ei vastausta; 13 • Leikkiympäristö (pelimaailma taidekauppa, matkatoimisto, pienten kotileikki); 12 • Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun (sisustus, puutyöt, juhlat, kokous); 11
<p>Millaiset lasten tarpeet jäävät liian vähälle huomiolle?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten yksilöllinen huomiointi ja kuuntelu; 50 • Kahdenkeskiset hetket ja läheisyys; 38 • Kiltit ja hiljaiset lapset jäävät helposti vähemmälle huomiolle; 31 • Lasten kanssa pelkkä oleminen, juttelu, pelaaminen; 26 • Lasten erityistarpeet ja kuntoutus jää pinnalliseksi; 14 • Lapsilähtöisyys; 12 • Motoriikka, liikunta; 12 • Sisäiset, hiljaiset tarpeet; 10 • Lasten persoonan ja temperamentin huomiointi; 9 • Leikki (ikätaaso, tarpeet, pitkäkestoinen, leikin ohjaus); 6 • Tutkimisen ja oppimisen tukeminen; 5 • Pojat (kulttuuri, liikunta, pelit); 4 • Tunne-elämä, syli; 4 	<p>Mikä hyvä asia on erityisesti korostunut edesauttaessasi lapsen myönteistä, tarpeiden mukaista ja rikasta toimintaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsen tuntemus ja yksilöllinen huomioiminen; 30 • Tiimin yhteistyö, yhteinen linja; 22 • Aikuisen läsnäolo ja hyväksyntä; 22 • Lapsen ilo, innostus, hyvinvointi; 16 • Oma innostus, positiivisuus ja ilo kiireenkin keskellä; 15 • Lasten rohkaisu ja onnistumisen huom.; 15 • Aikuisten yhteistyö heijastuu lapsiin; 14 • Lasten osallistuminen, lapsilähtöisyys; 14 • Turvallinen ja läheinen ilmapiiri; 13 • Toiminnan sujuvuus ja jatkuvuus; 12 • Toimiva oppimisympäristö, leikkipisteet; 10 • Lasten yhteisöllisyys ja sosiaaliset taidot; 10 • Kasvatuskumppanuus; 9 • Positiivinen palautteen anto; 7

17. Erityiskasvatus

<p>Mitä olisi tärkeitä saavuttaa erityiskasvatuksessa ajatellen tämän hetken tilannetta ryhmässäsi/päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkostoyhteistyön sujuminen; 31 • Riittävästi resursseja; 22 • Lasten yksilöllisten tarpeiden huomiointi, lasten hyväksyminen; 21 • Toimiva yhteistyö, keskustelu ja suunnittelu; 18 • Sosiaaliset taidot, rajat; 18 • Kasvatuskumppanuus, vanhempien sitoutuminen; 17 • Henkilöstölle lisää tietoa, taitoa ja koulutusta; 15 • Kuntoutussuunnitelmien teko yhteistyössä ja ajan tasalla pito; 14 • Lasten kehitys, onnistumisen kokemukset; 14 • Eriyttäminen, pienryhmätoiminta; 10 • Oppimis- ja kouluvalmiudet; 10 	<p>Miten erityistä tukea tarvitseva lapsi voisi olla vielä enemmän positiivinen osallistuja ryhmässämme/päiväkodissämme?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pienenkin positiivisen panoksen huomaaminen, tuki, kannustus; 39 • Lasten vahvuuksiin keskittyminen, vastuun kokemus; 32 • Arkeen osallistuminen, lapsen taidot käyttöön; 28 • Ryhmän tuen käyttö, luottamustehtävät; 19 • Pienessä ryhmässä enemmän tilaa lapsen osallistumiselle; 18 • Lapsen potentiaalin huomiointi, Positiivinen asenne, usko, rohkaisu; 18 • Erityisavustajan tuki; 13 • Tyhjä vastaus; 13 • Lapsen yksilöllisyyden hyväksyminen, turvallisuus; 12 • Ei erilaisuuden korostamista; 12 • Lapselle sopivan paikan etsiminen; 8
<p>Millaiset asiat ovat eniten lähiaikoina estäneet erityiskasvatuksen mielekästä toteutusta ja erityisen tuen antamista omassa työssäsi? Entä päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resurssit (henkilökuntapula, lapsiryhmän koko, tarvitsijoita paljon); 48 • Kiire, töiden päällekkäisyys; 32 • Yhteistyö vanhempien kanssa kangertelee; 19 • Verkosto (tuen vähyys, lausunnot, hitaus, ei konkreettista tukea); 19 • Ei riittävästi tietoa, koulutusta, ammattitaitoa; 15 • Tyhjä vastaus, ei mikään; 14 • Ei yksilöllistä huomiointia; 13 • Ei yhteistä linjaa, tiedonkulku kangertelee; 11 • Tilan puute, erityismateriaalin ja välineiden puute; 8 • Integraatio (lapsi hukkuu ryhmään, lapsi ei löydä paikkaansa, ylikorostuminen); 7 • Henkilöstön vaihtuvuus; 6 	<p>Mikä on ollut hyvää työssäsi erityiskasvatukseen liittyen? Entä koko päiväkodin käytännöissä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoston toimivuus, konsultaatio; 64 • Yhteinen linja, työtovereiden tuki; 34 • Kouluttautuminen, ammattitaidon kehittyminen; 21 • Ilmapiiiri (usko edistykseen, rauhallisuus, pitkä pinna, oma sitoutuneisuus); 19 • Resurssit (erityisavustaja, pienryhmä, työn rajaus); 13 • Vanhempien kanssa toimiva yhteistyö; 13 • Kaikkiin hyväksyvä ja tasa-arvoinen suhtautuminen; 11 • Lasten yksilöllinen huomiointi ja tuki; 11 • Integraatio, yhteisöllisyys (kuntoutus liittyy arkeen, lapsi ryhmän jäsen); 10 • Välineet, materiaalit, tilat (kuvat testit, mittarit, kaavakkeet); 8 • Tyhjä ei vastausta; 7 • Ennalta ehkäisy, varhainen huomiointi; 6

18. Verkostoyhteistyö

<p>Mitkä ovat verkostoyhteistyönne (virastot, laitokset, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset) tärkeimmät tavoitteet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön toimivuus, samansuuntainen tukeminen; 26 • Konsultaatio ja erityislasten tuki; 24 • Lapsen kehitys, tarpeet ja etu kaiken yhteistyön perusta; 22 • Yhteistyökumppanien tuntemus ja jatkuvuuden varmistus; 20 • Koulu, kouluvalmiudet; 16 • Avoin ja aktiivinen ilmapiiri; 14 • Tietoa saa ja se kulkee; 14 • Toiminnan monipuolistuminen ja rikastuminen; 14 • Perheiden tukeminen ja ohjaaminen; 13 • Hyvä yhteistyö neuvolan kanssa; 12 • Uskontokasvatus (kirkko, juhlapyhät); 12 • Yhteistyötahojen yhteisvastuu, luottamus; 11 	<p>Minkälaisia löytöjä ja toimintamahdollisuuksia on verkostoyhteistyön (virastot, laitokset, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset) toteuttamisessa käyttämättä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyötä ei haluta, tarvita, osata hyödyntää (tai tyhjä vastaus); 27 • Kulttuuri, liikunta, projektit (salit, keskuksat, kirjastot, teatterit, tapahtumat); 26 • Seurakunta (pyhäkoulu, vapaaehtoisten rekrytointi, vierailut); 22 • Päivähoito (vierailut, eskari, tavarat, tapahtumat, pajat, kerhot, myös talvella); 17 • Tarvitaan tietoa mahdollisuuksista; 11 • Koulu (koulun aloittaminen, tilat); 10 • Perhe (maahanmuutt. verkostot, isovanh.); 9 • Terapeutit, kuntoutus (vierailut, palaverit); 9 • Palvelujen yhdistäminen, jalkautuminen; 8 • Yhteiset foorumit, moniammatillisuus; 8 • Yritykset, ammatit (vanhemmat, alue); 7 • Koulutus (myös ostopäiväkodit); 5 • Vanhukset (vierailut); 4
<p>Mikä on viime aikoina pahiten sotkenut verkostoyhteistyötä (virastot, laitokset, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset) päiväkodissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyhjä vastaus, ei mikään; 31 • Aikataulujen päällekkäisyys ja muutokset; 24 • Organisaatiouudistukset eri virastoissa; 12 • Ei saa apua, tuen saannin hitaus; 10 • Yhteistyö yksipuolista, yhteistyökumppanit eivät aloitteellisia; 10 • Resurssit (ei ehdi, johtaja ryhmässä); 9 • Tavoitettavuus (ei vastata, vaihdokset); 9 • Työntekijän vaihtuessa yhteistyö rakennettava uudelleen; 8 • Neuvola (vähän yhteistyötä, palautetta); 8 • Yhteisen linjan puuttuminen (suurpiirit, delegointi, ei toimintamalleja); 7 • Ei tietoja (mistä apua, vähättely, ei saa kysyä); 5 • Kontaktien pinnallisuus; 5 	<p>Mikä verkostoyhteistyössä (virastot, laitokset, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset) on toiminut hyvin ja tuonut lisäarvoa omalle ja koko päiväkodin toiminnalle?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seurakunta; 64 • Koulu; 35 • Neuvola, terveyskeskus.; 23 • Terapeutit, psykologi.; 21 • Elto, kelto, relto ym.; 19 • Liikunta, liikuntatilat, Nuori Suomi; 19 • Muut päiväkodit; 18 • Teatterit, konsertit, kulttuuri; 18 • Kirjasto; 16 • Ensio-verkosto, vartu-projekti; 12 • Sosiaalityöntekijät, lastensuojelu; 10 • Opiskelijat; 9 • Erilaiset seurat, yhdistykset, MLL; 8 • Tyhjä vastaus, ei mikään; 8 • Perhetyö; 6 • Nuorisotalot, monitoimitalot; 6

19. Vaihtoehtopedagogiikat

<p>Onko teillä pyrkimyksiä soveltaa vaihtoehtopedagogiikkaa? Millaisia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei ole, tyhjä vastaus; 48 • Poimitaan tarpeen mukaan; 24 • Montessorista (osia); 15 • Reggio Emilia (vaikutteet); 14 • Vaihtoehtopedagogiikka näkyy arvoissa ja ilmapiirissä; 8 • Välineet, materiaalit; 7 • Tarvitaan lisää tietoisuutta, taitoa ja koulutusta; 5 • Steiner (esim. juhlat, tuokiot); 5 • Yhteisöllisyys, yhteistoiminnallisuus; 3 • Kielikylpy, High Scope, muksuoppi, kuperkeikka, sir, Freinet; 6 • Oppimisympäristö; 3 • Luonto- ja ympäristökasvatus; 3 	<p>Millaisia asioita nousee houkuttelevimpina esiin, kun ajatellaan vaihtoehtopedagogiikasta saatavia virikkeitä ja vaikutteita?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Montessori (ks. alla); 28 • Reggio Emilia (ks. alla); 23 • Ei mitään, tyhjä vastaus; 17 • Elämän ja toiminnan rikastuttaminen; 15 • Esteettisyys (taidekasvatus, ateljee); 15 • Omatoimisuus, lapsilähtöiset innovaatiot; 14 • Välineet (arvostaminen, paikat, vastuu, omat paikat, saatavilla, käytön opettelu); 13 • Oppimis- ja toimintaympäristöt; 12 • Erilaisuus (oma tahti, kehitysvaiheen kunnioitus, eri-ikäiset yhdessä ym.); 9 • Luonto (luonnonmateriaalit ekologia, ruoka, ulkopäiväkoti); 9 • Kiireettömyys, rauha, sitoutuneisuus; 8 • Oppiminen, kehitys, tutkiminen; 8 • Steiner (värit, maalaus ym.); 8 • Freinet (työ- ja yhteisökasvatus); 6
<p>On erilaisia näkemyksiä (esim. vaihtoehtopedagogiikat). Millaisissa asioissa näkemuserot ovat haitanneet työtä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei mitenkään, tyhjä vastaus; 63 • Erilaiset painotukset ja näkemykset (lapsilähtöisyys, temperamentti ym.); 18 • Erilaiset säännöt ja yhteisen linjan puute (sijaiset, sopimukset, kapea-alaisuus); 14 • Ilmapiiri (ei neuvotella, ei kompromisseja, fanaattisuus); 6 • Keskustelun puute, asioita ei puhuttu yhdessä; 4 • Vanhemmat (eivät sitoudu, erimielisyys, perheen kohtaaminen.); 3 • Suunnittelu, tavoitteiden asettelu erilaista; 3 • Erityispedagogiikassa keinot voivat vaihdella runsaasti; 3 • Rajojen asettamisessa eroja; 3 • Henkilökunnan vaihtuminen (vieraus); 2 • Kokemattomana ei saa toimimaan; 2 	<p>Mitä antia erilaiset näkökulmat (esim. vaihtoehtopedagogiikat) ovat antaneet työllesi? Entä päiväkodille?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideoita ja monipuolisuutta toimintaa; 22 • Tulee pohdittua, näkökulmia ja arvoja; 22 • Tyhjä vastaus, ei mitään; 20 • Lisää vaihtoehtoja; 18 • Montessori (oppimisympäristö, omaehtoisuus, aistit, välineet ym.); 18 • Uusia toimintamalleja; 14 • Reggio Emilia (dokumentointi, taide, projektit, vanhemmat, rauha kypsyä ym.); 12 • Oma ammattitaito; 11 • Steiner (mielikuvitus, luonnonmateriaalit, tarinat, esteettisyys); 10 • Lelut, välineet, materiaalit.; 10 • Oppimisympäristö (kuvien käyttö, tilat, tavaroiden paikat ym.); 6 • Vaikuttanut asenteisiin; 5 • Sadutus, dokumentointi; 5

20. Työyhteisö

<p>Mitkä tavoitteet korostuvat työyhteisön hyvinvointiin ja organisointiin liittyvissä kysymyksissä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avoin keskustelu myös vaikeuksissa, toisten työn hyväksyminen ja kunnioitus; 41 • Käytäntöjen vahvistaminen ja selkiinnyttäminen; 33 • Voidaan sopia asioista yhdessä ja sitoutua niihin; 31 • Ilmapiiiri (me-henki, huumorin ylläpito); 25 • Haetaan ja saadaan apua, joustavuus; 20 • Tiedonkulun varmistaminen ja organisointi; 17 • Työaikasuunnittelu, töiden mielekäs jako; 16 • Fyysinen ja psyykinen jaksaminen, hyvinvointi; 14 • Koko talon ja tiimien keskustelut, arvokeskustelut ja suunnittelu; 14 • Tasa-arvo (työnjako, kuuleminen); 13 • Mahdollisuus vaikuttaa työyhteisössä; 10 	<p>Mitä mahdollisuuksia työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi on vielä käyttämättä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virkistyspäiviä, matkoja, kuntoremontit, liikuntasetelit, harrastustoiminta; 46 • Työnohjausta, yhteistä koulutusta; 27 • Tuuletuspäivät, ratkaisukeskeisyys, avoimuus; 23 • Resurssit (täyttöaste, virkistys, sijaisjärjestelmä); 18 • Säännöllistä, riittävän väljää suunnittelua, sopimukset ja niiden noudattaminen; 10 • Työn kunnioitus, mielipiteet esiin; 8 • Palaute (asianomaiselle itselleen, positiivisuus, peiliin katsominen); 7 • Tyhjä vastaus, ei mitään; 7 • Lisää pedagogista ideoiden ja kokemusten vaihtoa, työ saman teeman parissa; 6 • Ilmapiiiri (viihtyvyys, esteettisyys, huumori); 6 • Vahvuudet esiin ja yhteiseen käyttöön; 5
<p>Mikä on ollut käytännön esteenä vielä tehokkaammalle ja rikkaammalle yhteistyölle (esim. suunnittelussa, työn organisoinnissa, johtamisessa ja henkilöstön hyvinvoinnissa) työyhteisössänne?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisen ajan löytäminen, tehtävien päällekkäisyys; 55 • Liian vähän yhteistä suunnittelua, palavereja ja keskustelua.; 36 • Henkilökuntapula, sijaisongelma; 23 • Ei yhteisiä sopimuksia tai niitä ei noudateta; 22 • Muutos (työntekijät, organisaatio, päätöksiä ilman pohdintaa); 17 • Tieto ei kulje (ryhmien välillä, ammattiryhmät, kaupunki); 12 • Johtajuus byrokratiaa, ei johtamista (löysää, sekavaa, paperia, johtaja ryhmässä); 12 • Väsymys, turhautuminen; 10 • Huono yhteishenki, vetämättömyys; 10 • Työntekijöiden hierarkia, rooleihin juuttuminen; 10 	<p>Mikä on ollut työyhteisönne parhaita käytännön vahvuuksia (esim. suunnittelussa, työn organisoinnissa, johtamisessa ja henkilöstön hyvinvoinnissa)?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Joustavuus, auttaminen, empatia.; 37 • Suunnittelu ja kehitystoiminta, pedagogiikka, keskustelu; 36 • Kehittämispäivät, yhteinen, virkistys, työhyvinvointi; 28 • Johtajuus, kehityskeskustelut; 23 • Työn organisointi, arkirutiinit; 20 • Tiimityö mielekästä, ryhmien välinen yhteistyö; 20 • Avoin ja keskusteleva yhteisö; 18 • Yhdessä tekeminen, vastuunotto; 17 • Monipuolinen osaaminen ja koulutus; 16 • Vastuu jaetaan, vahvuudet huomioidaan; 15 • Ilmapiiiri (sopuisuus, hyvä henki, myönteisyys, hyvät suhteet); 15 • Motivaatiota, oman työn kehittäminen, innostus; 15